

TER BESLUITVORMING

Aan: MBVOM, MOCW

**Hoger Onderwijs en
Studiefinanciering**

Van

[Redacted]

Datum

12 mei 2021

Referentie

Bijlagen

Kopie voor

**Reeds afgestemd met
WJZ**

Aantal pagina's

2

nota

Concept Wetsvoorstel Leeruitkomsten

Aanleiding

Voor u ligt het Wetsvoorstel leeruitkomsten. Dit concept wetsvoorstel is geagendeerd voor de Ministerraad van 28 mei a.s. De start van de internetconsultatie van dit voorstel, indien de Ministerraad hiermee akkoord gaat, is voorzien op 1 juni a.s.

Kernpunten

Het wetsvoorstel Leeruitkomsten heeft tot doel om het hoger onderwijs verder te flexibiliseren. Dit wetsvoorstel is de verankering van het experiment Leeruitkomsten. Deze verankering is aangekondigd in de Strategische agenda hoger onderwijs.

Leeruitkomsten zijn resultaten van leren (via onderwijs óf anderszins), waarin kennis, inzicht, vaardigheden en gedrags- en houdingsaspecten geïntegreerd samenkomen. Door te werken met leeruitkomsten wordt het loslaten van het onderwijsprogramma mogelijk. Leeruitkomsten zijn daarnaast via bijvoorbeeld beroepsproducten te behalen. Daardoor ontstaat er meer ruimte voor regie door de student op de leerroute en sluit het onderwijs beter aan op de verschillende doelgroepen. Dit leidt tot meer Leven Lang Ontwikkelen (LLO).

Verdere uitgangspunten van het wetsvoorstel:

- Meer ruimte voor gepersonaliseerde leerroutes;
- De opleiding bepaalt of er gewerkt wordt met leeruitkomsten, niet de student. De medezeggenschap heeft hier instemmingsrecht op;
- Diplomagerichtheid blijft behouden;
- De opleiding stelt met de student een studieplan vast over de leerroute;
- Zijn de beschreven leeruitkomsten behaald? Dit wordt beoordeeld, maar niet per se met traditionele toetsen, maar ook via leerwegaafhankelijke beoordeling van beroepsproducten (portfolio assessment) of gedrag (performance assessment);
- Het experiment is nu alleen nog voor duaal en deeltijd; dit wetsvoorstel maakt ook inrichting op basis van leeruitkomsten voor voltijdse opleidingen mogelijk;
- Hbo BA-opleidingen die werken met leeruitkomsten kunnen de propedeuse loslaten. Dit kan gevolgen hebben voor de doorstroom van

17-20 jarige havisten naar wo-bachelors: de opleiding dient hierover afspraken te maken met universiteit;

- BSA: bij opleidingen gebaseerd op leeruitkomsten kan het BSA worden losgelaten. Het BSA is als instrument minder geschikt voor de doelgroep werkenden/volwassenen.
- Studielast: op dit moment bestaat de koppeling tussen studiepunten en uren studielast (28 uren = 1 studiepunten). Bij opleidingen op basis van eenheden van leeruitkomsten dient de opleiding zelf een praktijkgrondslag voor de studielast van leeruitkomsten vast te stellen.

Datum

6 mei 2021

Planning

Bespreking MR	28 mei
Start internetconsultatie	1 juni
CWIZO/MR	september 2021
RvS	september 2021- januari 2022
Tweede Kamer	februari-april 2022
Eerste Kamer	mei-juni 2022
Publicatie e.c.	31 juni 2022
Inwerkingtreding	1 juli 2022

De ambitie is de aanpassing van de wet aan te laten sluiten op de experimenteerperiode (tot en met studiejaar 2021-2022). Indien we niet in staat zijn om het wetsvoorstel direct aansluitend aan het aflopen van het experiment in werking te laten treden, kan het experiment voor korte tijd worden verlengd door middel van een ministerieel besluit.

Nota bevat informatie die niet openbaar gemaakt kan worden:

NEE JA, ONDER BETREFFEND KOPJE JA, VERSPREID OVER MEMO (MARKEER) JA, GEHEEL

Hoger Onderwijs en
Studiefinanciering

Van

TER BESLUITVORMING

Aan: MOCW

Datum

23 november 2021

Referentie

nota

MR-traject starten voor het wetsvoorstel leeruitkomsten
hoger onderwijs

Bijlagen

1

Kopie voor

Reeds afgestemd met

Aantal pagina's

2

Aanleiding

Voor u ligt een tweede versie van het wetsvoorstel leeruitkomsten hoger onderwijs. Naar aanleiding van feedback uit de internetconsultatie en de uitvoeringstoetsen van de IvHO en de NVAO is het wetsvoorstel op een aantal punten herzien. Het voorstel is nu gereed om via het ministerraadtraject aangeboden te worden aan de Afdeling advisering van de Raad van State.

Geadviseerd besluit

U wordt geadviseerd akkoord te gaan met de start van het ministerraadtraject, te beginnen met aanbidding aan de CWIZO.

Kernpunten

Het doel van dit wetsvoorstel, het creëren van meer ruimte voor persoonlijke leerroutes binnen de opleiding in het hoger onderwijs en het vergroten van de mogelijkheden voor de student om daarbij eigen regie te nemen, is in deze nieuwe versie steviger onderbouwd. Daarnaast zijn naar aanleiding van de internetconsultatie en de uitvoeringstoetsen (NVAO, DUO, IvHO) de volgende punten aangepast, aangevuld of verduidelijkt:

De verhouding tussen leeruitkomsten en onderwijseenheden

- Een onderwijseenheid is de overkoepelende term geworden. Eenheden van leeruitkomsten zijn daarmee een specifieke vorm van onderwijsheden. Het onderscheid en de twee definities in de oorspronkelijke versie bleken onnodig complex.

Het studieplan

- Ondanks kritiek op de regeldruk vanuit de internetconsultatie en de ATR, blijft het studieplan verplicht voor eenheden van leeruitkomsten, vanwege de rol die het studieplan inneemt bij de kwaliteitsborging en de nadere invulling van de zorgplicht van de instelling.
- Om (deels) tegemoet te komen aan de kritiek van de instellingen, is ervoor gekozen om een aantal wettelijke vereisten te stellen, maar is het studieplan verder vormvrij.
- Daarnaast is ervoor gekozen het studieplan alleen verplicht te stellen bij eenheden van leeruitkomsten, indien de student voornemens is zelf invulling te geven aan de eenheid van leeruitkomsten. Indien de student de gefaciliteerde leerroute besluit te volgen, is een studieplan niet verplicht.

De studielast

- De IvHO heeft in de uitvoeringstoets aangegeven de koppeling tussen de urennorm en de studielast noodzakelijk te vinden om hun taak te kunnen uitvoeren. Ook de NVAO en instellingen hebben bedenkingen geuit.
- Gezien deze zorgen is het wetsvoorstel op dit punt aangepast. De urennorm wordt niet langer losgelaten om de studielast te bepalen.

Bindend studieadvies (BSA)

- Ondanks de constatering dat het BSA niet past bij flexibel studeren, worden er in het wetsvoorstel geen aanpassing voorgesteld op het BSA. Het BSA blijft mogelijk bij alle opleidingen, ook de opleidingen bestaand uit eenheden van leeruitkomsten. Instellingen liggen niet op één lijn en bovendien achten we de kans groot dat dit onderwerp de voortgang van het wetsvoorstel belemmert.
- Wél adviseren we instellingen grondig te kijken naar de inzet van dit instrument in verhouding tot flexibel onderwijs.

Valideren

- Uit reacties blijkt het verschil tussen valideren, leerwegaafhankelijk toetsen, en Erkenning Verworven Competenties (EVC), niet duidelijk. Dit punt is verduidelijkt en sluit nu aan bij de bestaande regelgeving.

Onderwijsaanbod

- Het was voor instellingen niet duidelijk wat voor structuur er ontstaat, en wat er van hen verwacht wordt, wanneer een opleiding deels uit eenheden van leeruitkomsten bestaat en deels uit 'gewone' eenheden van leeruitkomsten (hybride of mengvorm).
- Dit punt is in het wetsvoorstel verduidelijkt. Er is nader uitgewerkt dat de instelling ook bij eenheden van leeruitkomsten verplicht is onderwijsactiviteiten aan te bieden (de gefaciliteerde leerroute).

Planning

Behandeling CWIZO	6 december 2021
Behandeling MR	17 december 2021
Toesturen Raad van State	december 2021-februari 2022
Behandeling in Kamers	Vanaf april 2022
Aflopen experiment Leeruitkomsten	1 juli 2022 ¹
Ingang wetsvoorstel	1 januari 2023 (onder voorbehoud)

¹ Op grond van artikel 1.7a, vierde lid, van de WHW, kan het experiment worden verlengd tot de inwerkingtreding van de wet waarin het experiment wordt verankerd, indien deze wetgeving is ingediend bij de Tweede Kamer, voordat het experiment is verlopen.

TER ONDERTEKENING

Aan: MBVOM, MOCW

**Hoger Onderwijs en
Studiefinanciering**

Van
[REDACTED]
[REDACTED]

Datum
6 december 2021

Referentie

Bijlagen
1. Wetsvoorstel
2. MR-formulier

Kopie voor

Reeds afgestemd met
WJZ

Aantal pagina's
1

nota

Aanbieden wetsvoorstel leeruitkomsten hoger onderwijs
voor advies Raad van State

Aanleiding

Het wetsvoorstel leeruitkomsten hoger onderwijs is op 6 december na bespreking door de CWIZO aangenomen. Het is gereed om in de ministerraad van 17 december te worden besproken.

Samenvatting van de brief

- AZ heeft de suggestie gedaan om niet op te nemen dat de beoogde inwerkingtreding van het voorstel voor het verlopen van het experiment leeruitkomsten – uiterlijk 1 juli 2022 – plaats zal vinden, om zo te voorkomen dat de Tweede Kamer wordt “geschoffeerd”. Dit is aangepast
- JenV heeft gevraagd om de toename te monitoren van het aantal zaken dat naar aanleiding van dit wetsvoorstel bij de civiele rechter terechtkomt. Aangegeven is (en was) in de memorie van toelichting dat de civiele rechter slechts het sluitstuk is van de rechtsbescherming/geschillenbeslechting. De civiele rechter is altijd de ‘restrechter’, en krijgt bij dit wetsvoorstel dan ook geen nieuwe rol toebedeeld. JenV hecht hier echter belang aan, daarom is toegezegd te monitoren of er sprake is van een toename. Dit is nu tevens aangegeven in de memorie van toelichting bij het wetsvoorstel.

Het voorstel zal verder ongewijzigd aan de Ministerraad worden aangeboden aangeboden.

Besluiten door ondertekening

Indien u akkoord bent met verdere behandeling van het wetsvoorstel, kunt u het ministerraadformulier ondertekenen.

TER BESLUITVORMING

Aan: MOCW

**Hoger Onderwijs en
Studiefinanciering**

Van

Datum

18 mei 2022

Referentie

nota

Vervolg wetsvoorstel leeruitkomsten

Bijlagen

1. Kern van de kritiekpunten
BvS
2. Tijdlijn

Aanleiding

Op dinsdag 10 mei jl. heeft u een artikel 24-overleg gehad met een afvaardiging van de Raad van State over het wetsvoorstel leeruitkomsten. In dat gesprek heeft de Raad van State een aantal punten van kritiek kenbaar gemaakt en enkele vragen gesteld. In verband met de zeer krappe doorlooptijd van het wetsvoorstel (het wetsvoorstel moet ruim voor 30 juni 2022 zijn ingediend in de Tweede Kamer om het lopende experiment te kunnen verlengen), leggen wij u thans – vooruitlopend op het definitieve advies (wat we naar verwachting op 25 mei a.s. zullen ontvangen) – opties voor over het vervolg van het wetsvoorstel. Per optie schetsen we daarbij de bijbehorende overwegingen.

Ter info: het advies van de Raad van State zal aankomende maandag (30 mei) openbaar worden gemaakt.

Om het lopende experiment leeruitkomsten te kunnen verlengen, is het van belang dat **tijdig** een wetsvoorstel wordt ingediend in de Tweede Kamer, waarmee **tenminste** de mogelijkheden voor **deeltijd en duaal hbo** zijn opgenomen. Indien **niet tijdig een wetsvoorstel wordt ingediend, vervalt per 1 juli 2022** het experiment. Hoewel de huidige begrippen in de WHW al wel enige ruimte bieden, **vervalt** per dat moment **wel alle experimentele ruimte**. In elk geval zal dit in **het veld als een stap achteruit worden ervaren**. Ook ontstaat hierdoor een **grote onzekerheid** over welke ruimte instellingen precies hebben. Dit heeft te maken met het feit dat **(o.a.) onderwijseenheid geen afgebakend begrip** is.

Geadviseerd besluit

Naar aanleiding van het overleg met de Raad van State zijn alle mogelijkheden nogmaals onderzocht en naast elkaar gelegd. Er is begrip voor de kritiek van de Raad van State; de overwegingen om de bevoegdheden van het experiment ook te verankeren voor voltijdopleidingen en wo-opleidingen zijn inderdaad niet (geheel) gebaseerd op *direct* empirisch bewijs. Dit is ook niet mogelijk, aangezien het experiment zich alleen richt op duale en deeltijdopleidingen. Desondanks zijn wij van mening dat er voldoende redenen zijn om de uitbreiding beleidsmatig te kunnen verantwoorden (bijvoorbeeld de mate van deelname 25+ aan voltijdopleidingen). Daarnaast kan het uitsluiten van voltijdopleidingen en wo-opleidingen verstreckende gevolgen hebben voor de praktijk (waaronder de lerarenopleidingen). Uit de experimentresultaten en vele gesprekken met

(deelnemende) onderwijsinstellingen blijkt dat uitbreiden naar voltijdopleidingen en wo-opleidingen voor hen een logische en wenselijke stap is. In de praktijk zien we dat er steeds meer focus is op flexibilisering van het onderwijs. Dit wetsvoorstel introduceert noodzakelijke waarborgen voor een student.

Datum
18 mei 2022

Wij adviseren u daarom het huidige wetsvoorstel intact te laten. Uiteraard worden de vragen en kritiekpunten van de Raad van State wel benut om de toelichting aan te scherpen.¹

Als u wel in een bepaalde mate zou willen meebewegen met de kritiek van de Raad van State, adviseren we u te kiezen voor het uitsluiten van het wo, maar wel uit te breiden naar de hbo-voltijdopleidingen (optie 3). Op deze manier kunnen in ieder geval de mogelijke problemen met de lerarenopleidingen worden voorkomen.

Kernpunten

Kern van de kritiekpunten Raad van State (zie bijlage I voor een voorgestelde inhoudelijke reactie op de kritiekpunten):

- De evalueerdatum is te vroeg uitgevoerd en om deze reden is er (nog) geen sprake van een betrouwbare vaststelling en weging van de uitkomsten van het experiment.
- Is er sprake van voldoende kwaliteitsborging in het wetsvoorstel (om te voorkomen dat er differentiatie in diploma's ontstaat (diploma met of zonder leeruitkomsten))?
- Het verbreden naar voltijdonderwijs en wetenschappelijk onderwijs in het wetsvoorstel, terwijl beide onderwijsvormen (in de praktijk) geen onderdeel zijn van het experiment leeruitkomsten. Er zijn drie opties om met deze kritiek om te gaan.

Optie 1 – Wetsvoorstel (qua omvang) ongewijzigd indienen

Deze optie betekent dat ondanks de kritiek van de RvS op het gebrek aan experimenteerervaring met de onderdelen voltijd en wetenschappelijk onderwijs het huidige wetsvoorstel intact blijft. Daarbij versterken we, zoveel mogelijk *evidence based*, de onderbouwing van de keuze voor uitbreiding naar voltijdopleidingen en wo-opleidingen.

- Voordelen:
 - De instellingen geven aan graag verder met leeruitkomsten aan de slag te willen. Binnen het hbo staat het vrijwel in elk instellingsplan voor de komende jaren; de transitie naar een persoonlijke leerroute voor alle studenten. Ook in het **Bestuursakkoord Lerarenopleidingen** spelen leeruitkomsten een cruciale rol (zie ook onder optie 2).
 - We houden vast aan onze beleidslijn, aan de Europese afspraken en aan de beleidstheorie dat meer flexibilisering binnen kaders gewenst is voor alle studenten, ook binnen voltijd en in het wo. Naar verwachting (op basis van de ervaringen in het experiment)

¹ Een C-dictum (wat wordt verwacht) is een zogenoemd negatief dictum. Het advies van de Raad van State moet altijd uiterst serieus worden gewogen. In dit geval is ons advies om met name het nader rapport en de memorie van toelichting te gebruiken om kritiekpunten te nuanceren c.q. weg te nemen. Het heeft daarbij de voorkeur het wetsvoorstel intact te laten.

zal een groot deel van de studenten de 'gefaciliteerde route' blijven volgen en zullen voltijdopleidingen geneigd zijn te kiezen voor een hybride vorm van 'klassieke' onderwijseenheden en eenheden van leeruitkomsten. Maar ook binnen deze opleidingsvarianten zijn mantelzorgers, topsporters, zij-instromers, professionals en andere doelgroepen te vinden die baat hebben bij meer regie en invloed op hun leerroute.

- De scheidslijnen tussen voltijd, deeltijd en duaal zijn aan het vervagen. Uit de instroomcijfers van DUO blijkt dat volwassen studenten (25+) regelmatig kiezen voor voltijdopleidingen (binnen het wo zelfs vaker dan voor een andere variant) en dat tegelijkertijd steeds meer jongvolwassenen kiezen voor een deeltijd- of duale opleiding, omdat zij werken en leren beter willen kunnen combineren. Door de uitbreiding naar voltijdopleidingen en wo-opleidingen wordt bij het onderwijs in de eerste plaats gekeken naar de kenmerken en behoeften van de student, en zijn mogelijkheden niet afhankelijk van de opleidingsvariant die de student volgt.
- Nadeel:
 - Door het wetsvoorstel qua omvang intact te laten, komt u de Raad van State niet tegemoet in de kritiek op de wijze van evalueren en de uitbreiding van het experiment. Een stevige beleidsmatige onderbouwing van de verbreding naar voltijd/wo zou de zorgen wel kunnen verminderen. Wij denken deze onderbouwing te kunnen leveren. Indien deze onderbouwing de Kamer desondanks onvoldoende overtuigt, zou dit een risico kunnen vormen voor het vervolgproces.

Toelichting bij optie 1:

- In de WHW zijn waarborgen met betrekking tot de begeleiding en monitoring van de studenten opgenomen die gelden voor alle erkende opleidingen, en dus ook voor opleidingen (gedeeltelijk) gebaseerd op eenheden van leeruitkomsten, zoals de verplichting tot het beschrijven van het aanbod van leeractiviteiten waar de student uit kan kiezen, het verplicht hanteren van een 'gefaciliteerde leerroute' en het bieden van adequate begeleiding en ondersteuning. Dit wetsvoorstel voegt daar nog een belangrijke waarborg aan toe: het verplicht periodiek vastleggen van afspraken in het studieplan. Het studieplan biedt de student duidelijkheid en (rechts)zekerheid. De belangen van de student worden dus via reeds bestaande, maar ook op nieuwe manieren geborgd.
- De mogelijkheid van opleidingen (gedeeltelijk) gebaseerd op leeruitkomsten biedt niet alleen kansen voor studenten, maar maakt opleidingen tegelijkertijd wendbaarder en dus beter in staat om in te spelen op ontwikkelingen in het werkveld. Bijvoorbeeld door eenvoudiger interdisciplinaire leerroutes te faciliteren. Ook voor voltijdopleidingen is dit van belang (zeker gezien het feit dat een meerderheid van de 25+ wo-studenten kiest voor een voltijdopleiding).
- De keuze past bovendien in de lijn en beleidskoers van autonomie, ruimte voor en vertrouwen van instellingen. De instellingen gaan over de inhoudelijke, pedagogische en didactische keuzes, maar de overheid borgt

dat het van voldoende kwaliteit is en bij bekostigd aanbod ook voldoende doelmatig.

Datum
18 mei 2022

Optie 2 – WO én voltijdopleidingen uitsluiten van het werken met leeruitkomsten

Voordeel:

- Door zowel voltijdopleidingen hbo en wo als andere wo-opleidingsvarianten (deeltijd en duaal) uit te sluiten van het werken met leeruitkomsten, komt u het meest tegemoet aan het bezwaar van de Raad van State dat in het wo en bij voltijdopleidingen geen ervaring is opgedaan met het experiment leeruitkomsten. (NB.: Onze politieke inschatting is dat deze kritiek in mindere mate gedragen wordt door de Tweede Kamer, gezien het positief geëvalueerde experiment en de vraag van onderwijsinstellingen en studenten om meer flexibiliteit).

Nadelen:

- Deze optie sluit niet goed aan bij de huidige praktijksituatie in het hoger onderwijs. Het uitsluiten frustreert de onderwijsambities van instellingen en de wens van studenten om flexibelere leerroutes mogelijk te maken. Zie hiervoor ook de argumenten onder optie 1. Met name in het hbo moet u voorbereid zijn op flink wat terugslag vanuit de instellingen. Vooral voor de uitvoering van het Bestuursakkoord Lerarenopleidingen zou deze optie verstreckende gevolgen hebben. Door leeruitkomsten niet voor de voltijdopleidingen mogelijk te maken, wordt daar namelijk het fundament onder de afspraken weggehaald en de grote beweging naar meer harmonisatie en flexibilisering, die nu door alle lerarenopleidingen is ingezet, tot een halt geroepen.
- Het wetsvoorstel *regelt* niet het werken met leeruitkomsten, maar *faciliteert* het en biedt op die manier waarborgen voor (o.a.) de kwaliteitsborging. Aangezien dit wetsvoorstel met name inspeelt op bestaande mogelijkheden in de WHW (onderwijseenheden zijn niet wettelijk gedefinieerd, en zouden dus reeds ingevuld kunnen worden op de manier die dit wetsvoorstel beoogt, een vrijstelling o.g.v. beroepservaring is reeds opgenomen in de WHW, en aan het 'tentamen' zijn geen vormvoorschriften verbonden) zouden bij het uitsluiten van het wo en de voltijdopleidingen deze waarborgen niet gelden voor deze opleidingen. Mochten voltijd-/wo-opleidingen in de praktijk dus toch op een bepaalde manier gaan werken met leeruitkomsten, dan heeft dat tot gevolg dat deze opleidingen niet gehouden zijn te voldoen aan de waarborgen die het wetvoorstel verbindt aan het werken met leeruitkomsten.
- Het uitsluiten van de genoemde opleidingen heeft daarnaast verstreckende gevolgen, aangezien deze opleidingen dan ook (in bepaalde mate) moeten worden uitgesloten van reeds bestaande mogelijkheden en bevoegdheden in de WHW (zie vorige bullet). Dit zijn bepalingen waar instellingen al jaren mee werken. Een aantal open geformuleerde bepalingen zullen dus begrensd moeten worden (bijvoorbeeld het definiëren van onderwijseenheden (die geen eenheid van leeruitkomsten zijn), en de mate waarin beroepservaring ingezet kan worden bij het verkrijgen van vrijstellingen) en de gevolgen daarvan kunnen niet op korte termijn worden overzien. Een 'onderwijseenheid' is bijvoorbeeld nooit wettelijk gedefinieerd, en de instellingen hebben daar, binnen het

uitgedragen OCW-beleid, zelf een invulling aan gegeven. Een strikte definitie, wat noodzakelijk is als er een duidelijke begrenzing moet worden aangebracht, kan ervoor zorgen dat het beleid van instellingen dan (onbedoeld) niet langer binnen de wet past.

Datum
18 mei 2022

Indien u voor deze optie kiest, wordt u geadviseerd in de toekomstverkenning hoger onderwijs nader in te gaan op het werken met leeruitkomsten voor de onderdelen voltijd en wo, om zo perspectief te schetsen voor de instellingen die wel willen werken met leeruitkomsten, maar dan niet (meer) mogen.

Optie 3 – WO óf voltijdopleidingen uitsluiten van het werken met leeruitkomsten

- Voordeel: In deze optie komt u (deels) tegemoet aan het bezwaar van de Raad van State.
- Nadelen:
 - Hoewel er bij de start van het experiment (in 2016) nog niet veel concrete belangstelling voor het werken met flexibel onderwijs op basis van leeruitkomsten in het wo was, zal ook hier – naar verwachting - de verschuiving naar meer flexibel onderwijs stapsgewijs gaan plaatsvinden. Te beginnen bij de doelgroep LLO waar vanuit steeds meer wo-instellingen actief op wordt ingezet. Door het wo nu niet mee te nemen in het wetsvoorstel wordt die mogelijkheid voor een belangrijk gedeelte afgesloten. Dit sluit niet aan bij de consistente beleidslijn (zoals bv. neergelegd in de Strategische agenda hoger onderwijs, 2019) om het onderwijs te flexibiliseren en tegemoet te komen aan de toenemende diversiteit in kenmerken en behoeften van studenten en arbeidsmarkt.
 - U komt slechts deels tegemoet aan de kritiek van de Raad van State als u een van de twee doelgroepen besluit uit te sluiten. De kern van de kritiek betreft niet dat het werken met leeruitkomsten niet passend zou zijn voor deze doelgroepen, maar dat we dat op basis van het experiment niet kunnen weten. Door toch een doelgroepen op te nemen, gaat u alsnog in tegen de kern van de kritiek.
 - Het uitsluiten van voltijdopleidingen, maar wel uitbreiden naar wo-opleidingen, heeft waarschijnlijk minder toegevoegde waarde dan andersom, gezien het enthousiasme van het werken met eenheden van leeruitkomsten binnen het hbo, het feit dat de meerderheid van de 25+ wo-studenten een voltijd wo-opleiding volgt, en omdat de afspraken uit het Bestuursakkoord Lerarenopleidingen dan doorgang kunnen vinden.
 - Ook voor deze optie gelden de nadelen genoemd onder de tweede en derde bullet van de nadelen van optie 2.

Planning

<i>Actie</i>	<i>Datum</i>

Afstemmen keuze met MOCW	
Ontvangst advies RvS	25 mei 2022
Start takenlijn met nader rapport (parallel afstemming met J&V)	30 mei 2022
Aanleveren nader rapport en (gewijzigd) voorstel van wet bij de MR	3 juni 2022
Behandeling in de MR	10 juni 2022
Aanleveren Kabinet van de Koning	13 juni 2022
Aanbieding in de Tweede Kamer	uiterlijk 17 juni 2022
Tekenen verlengingsbesluit	20 juni 2022
Aanbieden bij de Staatscourant	21 juni 2022
Publiceren in de Staatscourant	Uiterlijk 28 juni 2022

Datum
18 mei 2022

Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden

- Niet van toepassing

Bijlage I - Kern van de kritiekpunten Raad van State

Datum
18 mei 2022

- *De eindevaluatie is te vroeg uitgevoerd en om deze reden is er (nog) geen sprake van een betrouwbare vaststelling en weging van de uitkomsten van het experiment.*
 - **De uitgevoerde evaluaties bieden een voldoende basis, omdat er reeds voldoende inzichten zijn opgedaan om het voorliggende wetsvoorstel op te kunnen baseren.**
 - In het besluit is opgenomen dat het experiment leeruitkomsten *uiterlijk 2023* wordt geëvalueerd. Dit moment is waarschijnlijk zo gekozen, zodat alle evaluatiecriteria onderzocht konden worden (toename aantal studenten, tevredenheid studenten en werkgevers, toename van het aantal behaalde graden en effectiviteit kaders borging onderwijskwaliteit). Daarbij is echter onvoldoende rekening gehouden met het feit dat voor verlenging van een (succesvol) experiment, indiening bij de Tweede Kamer noodzakelijk is vóór afloop van het experiment (in dit geval 30 juni 2022).
 - Vanwege de positieve resultaten uit de tussenevaluatie heeft uw ambtsvoorganger in 2019 aangekondigd dat het experiment bij een positieve eindevaluatie verankerd zou worden in de WHW, met daarbij een uitbreiding naar voltijdopleidingen en het wo.
 - Om te voorkomen dat een vacuüm ontstaat tussen het aflopen van het experiment en het verankeren daarvan in de WHW, moest het voorliggende wetsvoorstel uiterlijk 30 juni 2022 zijn ingediend bij de Tweede Kamer. Aangezien het besluit de mogelijkheid geeft eerder een eindevaluatie plaats te laten vinden (*uiterlijk 2023*), is van deze mogelijkheid gebruik gemaakt.
 - Ondanks dat er geen officiële resultaten zijn met betrekking tot een deel van de criteria (toename van het aantal behaalde graden en effectiviteit kaders borging onderwijskwaliteit), zijn er wel voorlopige conclusies te trekken. Deze conclusies zijn positief en geven geen aanleiding tot zorg. Bijvoorbeeld:
 - ResearchNed concludeert in de eindevaluatie dat de cijfers over studievoortgang en uitval in het experiment niet afwijkend zijn, en dat de groei in de instroom daarom zal resulteren in een groei in het aantal gediplomeerden.
 - Bij het merendeel van de opleidingen heeft een accreditatiebeoordeling plaatsgevonden. Waar mogelijk zijn bij deze accreditatiebeoordelingen ook beoordelingen gedaan van het gerealiseerde eindniveau. (Dit was mogelijk bij associate degree-opleidingen, bacheloropleidingen die via een verkort traject konden worden gevolgd, en bij een aantal masteropleidingen). In alle gevallen is het gerealiseerde eindniveau als voldoende beoordeeld.
 - Waar nog geen gerealiseerd eindniveau kon worden beoordeeld, is op basis van het gerealiseerde tussenniveau een inschatting gemaakt van de realisatie van het eindniveau. In geen enkel geval zijn er hierover zorgen geuit door de beoordelende panels.

Datum
18 mei 2022

- Een tijdlijn van alle uitgevoerde evaluaties is als bijlage II opgenomen.
- *Is er sprake van voldoende kwaliteitsborging in het wetsvoorstel (om te voorkomen dat er differentiatie in diploma's ontstaat (diploma met of zonder leeruitkomsten))?*
 - **Het bestaande kwaliteitszorgstelsel is integraal ook van toepassing op het werken met leeruitkomsten en dit is ook voor deze manier van werken een passend stelsel, omdat de NVAO nog steeds voldoende zicht houdt op het gerealiseerde eindniveau.**
 - De eenheden van leeruitkomsten worden gepositioneerd als een verbijzondering van de onderwijseenheden. Daarmee blijft in stand dat het onderwijs wordt aangeboden in de vorm van een opleiding en dat een opleiding een samenhangend geheel van onderwijseenheden vormt. Die onderwijseenheden kunnen ook eenheden van leeruitkomsten zijn. Wanneer met eenheden van leeruitkomsten wordt gewerkt, is er de mogelijkheid om leerwegaafhankelijk onderwijs te volgen en te toetsen.
 - De instelling is op basis van de WHW primair zelf verantwoordelijk voor de aangeboden onderwijskwaliteit en moet ook zelf periodiek evalueren.
 - Daarbovenop functioneert een extern kwaliteitszorgstelsel. De opleidingen worden periodiek beoordeeld. De NVAO toetst dan – kort gezegd – of de opleiding van voldoende kwaliteit is en het gerealiseerde eindniveau. Daarbij betrekken zij bijvoorbeeld een steekproef aan scripties. De evaluatie vindt plaats door een deskundig panel onder verantwoordelijkheid van de NVAO.
 - Aan dat kwaliteitszorgstelsel verandert niets. Hetgeen verandert, is de wijze waarop invulling wordt gegeven aan het onderwijs. Doordat sowieso een gefaciliteerde leerroute (met toetsing) moet worden aangeboden, kan de NVAO dit ook programmatisch beoordelen (vooraf). Bij de toets of de onderwijskwaliteit is gerealiseerd, kan de NVAO alle vormen van onderwijs en toetsing betrekken (ook wanneer er sprake is van leerwegaafhankelijkheid). Door de deskundigheid in het panel, zal ook een voldoende betrouwbaar oordeel kunnen worden gegeven.
 - De NVAO heeft aangegeven dat zij voldoende vertrouwen hebben dat wanneer er met leeruitkomsten wordt gewerkt, zij – met de huidige accreditatiekaders – een betrouwbaar oordeel kunnen geven over de onderwijskwaliteit.
 - Alle studenten – ongeacht of zij leerwegaafhankelijk studeren – moeten bij afronding aan dezelfde eindtermen voldoen.
 - We stellen voor **een voorbeeld van een leerroute** op te nemen om aan de hand daarvan de kwaliteitsborging inzichtelijker te maken.
- *Het verbreden naar voltijdonderwijs en wetenschappelijk onderwijs in het wetsvoorstel, terwijl beide onderwijsvormen (in de praktijk) geen onderdeel zijn van het experiment leeruitkomsten. Er zijn drie opties om met deze kritiek om te gaan, zie daarvoor de nota.*

Bijlage II - Tijdelijk experiment leeruitkomsten (looptijd 1 mei 2016 t/m 30 juni 2022)

**Datum
18 mei 2022**

- 8 april 2016 Besluit experimenten flexibel hoger onderwijs, waaronder het experiment leeruitkomsten
[Staatsblad 2016, 145 | Overheid.nl > Officiële bekendmakingen \(officielebekendmakingen.nl\)](#)
- 2017 t/m 2022 Vinger-aan-de-pols ontwikkelingsgesprekken met instellingen door projectgroep flexibilisering NVAO, inspectie en OCW.
Minimaal twee bezoeken per instelling; gesprekken met bestuur en management, projectleiding en projectorganisatie, docenten en studenten.
- 4 maart 2019 Rapportage tussenevaluatie experimenten vraagfinanciering en flexibilisering deeltijd en duaal hoger onderwijs (ResearchNed)
[Tussenevaluatie experimenten vraagfinanciering en flexibilisering deeltijd en duaal hoger onderwijs | Rapport | Rijksoverheid.nl](#)
- 19 april 2019 Brief regering tussenevaluatie experimenten deeltijd hoger onderwijs.
Bevat
[Brief regering; Tussenevaluatie experimenten deeltijd hoger onderwijs \(experiment vraagfinanciering en experiment met leeruitkomsten\) - Hoger Onderwijs-, Onderzoek- en Wetenschapsbeleid - Parlementaire monitor](#)
- 7 juni 2019 Verslag schriftelijk overleg tussenevaluatie experimenten deeltijd hoger onderwijs
[Verslag van een schriftelijk overleg over de tussenevaluatie experimenten deeltijd hoger onderwijs \(experiment vraagfinanciering en experiment met leeruitkomsten\) - Hoger Onderwijs-, Onderzoek- en Wetenschapsbeleid - Parlementaire monitor](#)
- 2 december 2019 Strategische agenda hoger onderwijs en onderzoek 'Houdbaar voor de toekomst' (bijlage bij 31288,nr.797)
<https://www.parlementairemonitor.nl/9353000/1/j9vvij5e pmj1ey0/vl43oifeqey7>
- 29 september 2020 Besluit uitbreiding experimenten leeruitkomsten en flexstuderen
[Staatsblad 2020, 372 | Overheid.nl > Officiële bekendmakingen \(officielebekendmakingen.nl\)](#)

5 november 2020	Adviezen NVAO aan de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap over het Experiment leeruitkomsten Adviezen NVAO aan de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap over het Experiment leeruitkomsten Rapport Rijksoverheid.nl	Datum 18 mei 2022
April 2021	Rapportage eindevaluatie experiment leeruitkomsten deeltijd en duaal hoger onderwijs (ResearchNed) Evaluatie experimenten leeruitkomsten deeltijd en duaal hoger onderwijs Rapport Rijksoverheid.nl	
19 mei 2021	Brief regering rapportage eindevaluatie experiment leeruitkomsten Brief regering; Rapportage eindevaluatie experiment leeruitkomsten - flexibilisering deeltijd en duaal hoger onderwijs - Hoger Onderwijs-, Onderzoek- en Wetenschapsbeleid - Parlementaire monitor	

TER ONDERTEKENING

Aan: MOCW

**Hoger Onderwijs en
Studiefinanciering**

Van
[REDACTED]

Datum

31 mei 2022

Referentie

Bijlagen

1. Nader rapport
2. Wetsvoorstel
3. MR-formulier
4. Beslisnota's ter openbaarmaking

Intern OCW afgestemd

DGHBWE, HOenS, WJZ

nota

Nader rapport wetsvoorstel leeruitkomsten hoger
onderwijs

Aanleiding

Op 25 mei jl. heeft u het advies ontvangen van de Afdeling advisering van de Raad van State bij het wetsvoorstel leeruitkomsten ho. Dit advies is verwerkt in een nader rapport en het wetsvoorstel is naar aanleiding van het wetsvoorstel op verschillende punten aangepast of versterkt. Hierin is de uitkomst van de interne bespreking met u van 30 mei meegenomen. Het wetsvoorstel is gereed voor aanbidding aan de ministerraad. NB.: het is van groot belang dat het nader rapport (en voorstel) in de ministerraad van 10 juni wordt behandeld (aanlevering bij AZ is daarbij aanstaande vrijdag 3 juni), zodat u tijdig het lopende experiment via een ministerieel besluit kunt verlengen.

Geadviseerd besluit

Indien u akkoord gaat met de behandeling van het nader rapport in de ministerraad en indiening van het wetsvoorstel leeruitkomsten in de Tweede Kamer, wordt u gevraagd het ministerraadformulier te ondertekenen. Onder voorbehoud van aanvaarding in de ministerraad, wordt u gevraagd het nader rapport en de memorie van toelichting te ondertekenen.

Kernpunten

- Naar aanleiding van het overleg van 30 mei jl. is besloten het wetsvoorstel thans niet uit te breiden naar het voltijdonderwijs. Wel zullen de bevoegdheden van het experiment gaan gelden voor het wo. In het nader rapport is aangegeven dat u zich de komende periode zult gaan beraden op het advies van de Afdeling m.b.t. de voltijdopleidingen.
- Het nader rapport gaat daarnaast in op de zorgen die de Afdeling heeft omtrent de kwaliteitsborging. Naar aanleiding hiervan is in de toelichting

Datum
31 mei 2022

expliciet ingegaan op de interne (examencommissie, studieplan) en externe (accreditatieboordelingen) waarborgen.

- Er is verder in de toelichting bij het wetsvoorstel uitgebreider ingegaan op (de reden achter) de timing van de eindevaluatie van het experiment (welke volgens de Afdeling te vroeg heeft plaatsgevonden).
- Er zijn geen financiële middelen beschikbaar voor de implementatie van het wetsvoorstel leeruitkomsten. De Afdeling merkt echter op dat er sprake is van (o.a.) veranderkosten. In het nader rapport en in de algemene toelichting bij het wetsvoorstel is verduidelijkt dat deze kosten (indien er wordt gekozen voor het aanbieden van opleidingen die (deels) bestaan uit eenheden van leeruitkomsten) kunnen worden gedekt door de bekostiging die instellingen ontvangen.
- Ten slotte heeft de Afdeling twijfel bij het mogelijk maken van 'onvolledige' (niet-bekostigde) opleidingen. In het nader rapport wordt n.a.v. deze opmerking gewezen op de lerarenopleidingen van Hogeschool Saxion Next. Dit betreffen 16 'onvolledige' lerarenopleidingen (als bedoeld in het experiment) waar ruim 500 studenten staan ingeschreven. Indien het experiment accreditatie onvolledige opleidingen niet zou worden verankerd, zou Saxion Next deze opleidingen niet langer kunnen aanbieden.

Bijgevoegde beslisnota's worden gelijktijdig met de indiening in de Tweede Kamer openbaar gemaakt. Slechts de persoonsgegevens van de opstellers zijn gelakt.

Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden

N.v.t.